

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE

ANALITIČKI BILTEN

GODINA XXIV.

BROJ **2**

ZAGREB

2022.

Nakladnik:

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
Savska cesta 64, Zagreb

Telefon - centrala: (01) 612 60 00

Telefon uredništvo: (01) 612 60 90

Telefax: (01) 612 6038

Elektronička pošta: analiticki.bilten@hzz.hr

Internetske stranice: <http://www.hzz.hr/>

Za nakladnika:

Ante Lončar
ravnatelj Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Urednik:

Darko Oračić

Izlazi četiri puta godišnje

ISSN 1849-3386

SADRŽAJ

1	Pokazatelji položaja na tržištu rada prema spolu u članicama Europske unije	4
2	Razina plaća industrijskih radnika u članicama Europske unije i njezine odrednice	28

1 Pokazatelji položaja na tržišta rada prema spolu u članicama Europske unije

1.1 Stopa zaposlenosti

Stopa zaposlenosti je udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu. U sljedećoj su tablici prikazani podaci o stopi zaposlenosti stanovništva u dobi od 20 do 64 godine u 2021. godini u članicama Europske unije prema spolu. Razlika u stopi zaposlenosti između spolova izražena je u postotnim bodovima. Najveća razlika u stopi zaposlenosti između spolova zabilježena je u Rumunjskoj (20,1 postotni bod), Grčkoj (19,8 postotnih bodova) i Italiji (19,2 postotna boda). Najmanja je razlika između spolova zabilježena u Litvi (1,4 postotna boda) i Finskoj (2 postotna boda). Hrvatska se po visini razlike u stopi zaposlenosti između spolova (10,5 postotnih bodova) nalazila između Irske i Mađarske.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
Belgija	74,5	66,8	7,7
Bugarska	77,3	68,9	8,4
Češka	87,5	72,1	15,4
Danska	82,5	75,6	6,9
Njemačka	83,2	75,9	7,3
Estonija	81,2	77,5	3,7
Irska	80,0	70,0	10,0
Grčka	72,5	52,7	19,8
Španjolska	73,0	62,4	10,6
Francuska	76,4	70,2	6,2
Hrvatska	73,4	62,9	10,5
Italija	72,4	53,2	19,2
Cipar	82,2	70,0	12,2
Latvija	77,7	72,9	4,8
Litva	78,1	76,7	1,4
Luksemburg	77,7	70,3	7,4
Mađarska	84,1	73,5	10,6
Malta	86,5	69,3	17,2
Nizozemska	85,7	77,5	8,2
Austrija	79,9	71,3	8,6
Poljska	82,4	68,4	14,0
Portugal	79,0	73,1	5,9
Rumunjska	77,0	56,9	20,1
Slovenija	79,3	72,6	6,7
Slovačka	78,9	70,4	8,5
Finska	77,8	75,8	2,0
Švedska	83,3	78,0	5,3

Tablica 1.1

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena u dobi 20-64

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

1.2 Stopa zaposlenosti prema užim dobnim skupinama u članicama Europske unije

Prethodno prikazani podaci o razlici između spolova u stopi zaposlenosti stanovništva u dobi od 20 do 64 godine nisu osobito informativni jer obuhvaćaju veoma široku dobnu skupinu. Stoga su u nastavku prikazani podaci o stopi zaposlenosti prema spolu za uže dobne skupine.

Prva se tablica odnosi na Belgiju. Uočljivo je da je razlika u stopi zaposlenosti muškaraca i žena najmanja u dobi od 25 do 29 godina (1,8 postotnih bodova). Zatim se znatno povećava, potom je nešto manja u dobi od 40 do 44 godine, nakon čega ponovno raste. Izgleda kako ranije umirovljenje žena pridonosi razlici u stopi zaposlenosti između spolova u starijih dobnim skupina.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	41,1	37,9	3,2
25 - 29	78,1	76,3	1,8
30 - 34	86,2	77,5	8,7
35 - 39	86,3	76,5	9,8
40 - 44	86,4	79,8	6,6
45 - 49	87,2	78,6	8,6
50 - 54	83,2	72,7	10,5
55 - 59	75,5	66,0	9,5
60 - 64	41,5	32,1	9,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.1

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Belgiji

Sljedeća tablica prikazuje podatke o Bugarskoj. Najveća je razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena mlađe dobi, a potom se značajno smanjuje, da bi unutar dobne skupine od 50 do 54 godine postala vrlo mala (2,5 postotnih bodova). Razlika ponovno postaje velika tek u najstarije dobne skupine.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	37,6	23,8	13,8
25 - 29	75,0	62,6	12,4
30 - 34	84,7	74,1	10,6
35 - 39	85,2	77,0	8,2
40 - 44	86,1	79,6	6,5
45 - 49	86,6	81,9	4,7
50 - 54	83,0	80,5	2,5
55 - 59	78,0	74,5	3,5
60 - 64	61,6	46,4	15,2

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.2

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Bugarskoj

U sljedećoj su tablici prikazani podaci o Češkoj. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena izrazito je velika u mlađih dobnih skupina. Unutar skupine osoba starih od 30 do 34 godine iznosi čak 33,9 postotnih bodova. Razlika se zatim smanjuje da bi unutar dobne skupine 45 do 49 godina pala na samo 3 postotna boda. Pri tome stopa zaposlenosti muškaraca ostaje gotovo nepromijenjena. Izgleda, dakle, kako dobar dio čeških žena ulazi na tržište rada nakon fertilnog razdoblja. Budući da Češka očito ima dovoljno radnih mjesta, možda je navedena razlika u stopi zaposlenosti tijekom fertilnog razdoblja žena u velikoj mjeri posljedica nedostatka ustanova za predškolski odgoj.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	55,7	36,7	19,0
25 - 29	91,3	62,3	29,0
30 - 34	94,5	60,6	33,9
35 - 39	94,6	72,8	21,8
40 - 44	94,5	86,6	7,9
45 - 49	94,7	91,7	3,0
50 - 54	92,5	89,3	3,2
55 - 59	89,0	84,3	4,7
60 - 64	62,4	41,0	21,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.3

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Češkoj

Slijedi prikaz podataka o Danskoj. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena mala je unutar mlađih dobnih skupina, zatim se povećava u dobnih skupina srednje dobi, da bi se ponovno smanjila unutar starijih dobnih skupina, s izuzetkom najstarije.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	68,5	63,9	4,6
25 - 29	77,6	73,1	4,5
30 - 34	87,6	77,6	10,0
35 - 39	88,3	78,2	10,1
40 - 44	90,7	82,4	8,3
45 - 49	89,7	84,7	5,0
50 - 54	87,8	83,7	4,1
55 - 59	83,2	78,9	4,3
60 - 64	68,3	56,0	12,3

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.4

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Danskoj

Sljedeća tablica prikazuje podatke o stopi zaposlenosti muškaraca i žena prema dobi u Njemačkoj. Razlika u stopi zaposlenosti između spolova mala je unutar najmlađe skupine, samo 3,6 postotnih bodova, a zatim se povećava da bi dosegla 10,1 postotni bod u skupine osoba starih od 35 do 39 godina. Poslije toga se razlika smanjuje sve do najstarije skupine kada je ponovno nešto povećana.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	68,9	65,3	3,6
25 - 29	82,6	77,6	5,0
30 - 34	88,0	78,6	9,4
35 - 39	89,8	79,7	10,1
40 - 44	89,4	82,2	7,2
45 - 49	90,0	83,4	6,6
50 - 54	88,9	82,1	6,8
55 - 59	84,7	77,4	7,3
60 - 64	65,7	56,7	9,0

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

U nastavku su prikazani podaci o stopi zaposlenosti muškaraca i žena u Estoniji. U najmlađe skupine nema bitne razlike u stopi zaposlenosti između spolova, a zatim ona raste do čak 18,1 postotnog boda u skupine osoba starih od 30 do 34 godine. Potom se razlika smanjuje u starijih skupina, tako da u skupine u dobi od 40 do 44 godine iznosi samo 1,1 postotni bod. Nakon toga, stopa zaposlenosti žena postaje veća od stope zaposlenosti muškaraca.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	59,6	59,9	-0,3
25 - 29	86,1	78,1	8,0
30 - 34	91,1	73,0	18,1
35 - 39	88,0	78,2	9,8
40 - 44	84,9	83,8	1,1
45 - 49	84,0	86,1	-2,1
50 - 54	84,6	88,0	-3,4
55 - 59	75,1	82,7	-7,6
60 - 64	64,9	63,6	1,3

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Slijedi prikaz podataka o Irskoj. Razlika u stopi zaposlenosti između spolova

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	63,3	62,6	0,7
25 - 29	79,9	76,7	3,2
30 - 34	87,0	76,7	10,3
35 - 39	87,5	74,9	12,6
40 - 44	88,9	75,1	13,8
45 - 49	85,9	74,4	11,5
50 - 54	82,5	70,7	11,8
55 - 59	77,8	65,5	12,3
60 - 64	60,1	46,0	14,1

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.5

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Njemačkoj

Tablica 1.2.6

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Estoniji

Tablica 1.2.7

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Irskoj

najmanja je unutar najmlađe skupine, a zatim se povećava te poslije toga stabilizira na razini od otprilike 12 do 14 postotnih bodova.

U sljedećoj su tablici prikazani podaci o stopi zaposlenosti muškaraca i žena prema dobi u Grčkoj. Razlika u stopi zaposlenosti između spolova nije mala unutar najmlađih dobi skupina, a veoma je velika u skupina srednje i starije dobi. Riječ je o razlici većoj od 20 postotnih bodova. Tako velika razlika očito je posljedica nedovoljne potražnje za radom.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	31,3	24,3	7,0
25 - 29	63,0	54,8	8,2
30 - 34	81,4	56,6	24,8
35 - 39	83,0	61,4	21,6
40 - 44	84,3	63,8	20,5
45 - 49	86,0	65,6	20,4
50 - 54	84,2	62,1	22,1
55 - 59	73,4	46,2	27,2
60 - 64	49,0	26,9	22,1

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.8

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Grčkoj

U nastavku su prikazani podaci o Španjolskoj. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena najmanja je unutar mlađih dobnih skupina, a zatim se bitno povećava u skupina srednje dobi i raste sve do skupine osoba starih od 55 do 59 godina.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	38,5	34,3	4,2
25 - 29	67,6	65,5	2,1
30 - 34	78,2	71,0	7,2
35 - 39	83,2	72,0	11,2
40 - 44	85,1	74,3	10,8
45 - 49	84,5	70,5	14,0
50 - 54	80,7	66,0	14,7
55 - 59	73,0	57,7	15,3
60 - 64	50,5	39,9	10,6

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.9

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Španjolskoj

Sljedeća tablica sadrži podatke o stopi zaposlenosti muškaraca i žena prema dobi u Francuskoj. Razlika između spolova mala je unutar najmlađe dobne skupine, zatim postaje znatno veća u skupina srednje dobi, da bi naposljetku opala i postala najmanja u najstarije dobne skupine. Izgleda, dakle, da se u Francuskoj rano umirovljuju i žene i muškarci.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	54,8	52,0	2,8
25 - 29	80,4	74,5	5,9
30 - 34	84,9	77,0	7,9
35 - 39	88,0	76,3	11,7
40 - 44	88,2	80,9	7,3
45 - 49	87,5	80,5	7,0
50 - 54	86,5	80,2	6,3
55 - 59	77,6	72,8	4,8
60 - 64	36,1	35,0	1,1

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

U nastavku su prikazani podaci o Hrvatskoj. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena najveća je unutar najmlađe dobne skupine. Zatim se smanjuje u skupine srednje dobi, te ponovno postaje veća unutar najstarijih dobni skupina. Budući da uzrok razlike u stopi zaposlenosti između spolova u najmlađih dobni skupina može biti i razlika u pohađanju obrazovanja, kasnije će biti obrađen i taj čimbenik.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	51,2	32,3	18,9
25 - 29	78,1	65,5	12,6
30 - 34	84,6	74,5	10,1
35 - 39	88,6	81,8	6,8
40 - 44	89,1	82,8	6,3
45 - 49	83,1	77,8	5,3
50 - 54	75,0	68,2	6,8
55 - 59	70,6	58,6	12,0
60 - 64	40,9	28,0	12,9

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Sljedeća tablica sadrži podatke o stopi zaposlenosti prema spolu i dobi u Italiji.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	37,7	24,9	12,8
25 - 29	62,9	50,5	12,4
30 - 34	78,8	57,2	21,6
35 - 39	83,1	61,7	21,4
40 - 44	83,9	62,9	21,0
45 - 49	84,8	63,5	21,3
50 - 54	82,9	61,1	21,8
55 - 59	76,8	54,3	22,5
60 - 64	47,4	32,1	15,3

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.10

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Francuskoj

Tablica 1.2.11

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Hrvatskoj

Tablica 1.2.12

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Italiji

Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena u Italiji velika je već i unutar mlađih skupina, a posebno je velika u skupina srednje i starije dobi.

U sljedećoj su tablici prikazani podaci o Cipru. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena relativno je mala unutar mlađih dobnih skupina, posebno u osoba starih od 25 do 29 godina, ali potom raste u srednjih i starijih dobnih skupina te kulminira u najstarije dobne skupine.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	61,4	56,1	5,3
25 - 29	77,5	74,9	2,6
30 - 34	89,0	80,2	8,8
35 - 39	88,0	80,9	7,1
40 - 44	90,9	79,9	11,0
45 - 49	90,9	75,0	15,9
50 - 54	86,6	66,0	20,6
55 - 59	83,2	62,6	20,6
60 - 64	65,9	40,5	25,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.13

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama na Cipru

Podaci o Latviji pokazuju da je razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena najveća uglavnom unutar mlađih dobnih skupina, pri čemu postoji stanovita neujednačenost, a da potom opada u skupina srednje i starije dobi. U osoba starih od 50 do 54 godine stopa zaposlenosti žena čak je nešto veća od stope zaposlenosti muškaraca.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	58,1	48,1	10,0
25 - 29	79,5	75,2	4,3
30 - 34	86,7	73,9	12,8
35 - 39	84,2	78,2	6,0
40 - 44	84,6	78,8	5,8
45 - 49	82,5	79,4	3,1
50 - 54	78,7	80,9	-2,2
55 - 59	75,1	74,4	0,7
60 - 64	61,7	60,3	1,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.14

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Latviji

Nakon podataka o Latviji prikazani su podaci o Litvi. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena u Litvi najveća je unutar mlađih dobnih skupina, a zatim postaje manja, da bi naposljetku postala negativna u nekih skupina srednje i starije dobi. Tako je, na primjer, stopa zaposlenosti žena starih od 50 do 54 godine za 7,9 postotnih bodova veća od stope zaposlenosti muškaraca iste dobi.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	55,5	48,6	6,9
25 - 29	85,4	78,4	7,0
30 - 34	87,5	83,7	3,8
35 - 39	89,4	84,0	5,4
40 - 44	87,0	86,4	0,6
45 - 49	81,2	85,4	-4,2
50 - 54	76,6	84,5	-7,9
55 - 59	73,0	77,5	-4,5
60 - 64	61,8	59,5	2,3

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Podaci za Luksemburg pokazuju da je razlika u stopi zaposlenosti muškaraca i žena vrlo mala unutar najmlađih dobnih skupina te da se potom povećava u skupina srednje dobi.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	46,6	44,2	2,4
25 - 29	82,5	81,1	1,4
30 - 34	92,5	83,0	9,5
35 - 39	91,9	86,1	5,8
40 - 44	89,5	83,6	5,9
45 - 49	89,6	79,6	10,0
50 - 54	88,4	75,5	12,9
55 - 59	72,4	61,0	11,4
60 - 64	24,7	17,8	6,9

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

U nastavku su prikazani podaci o stopi zaposlenosti muškaraca i žena prema dobi u Mađarskoj. Razlika između spolova veća je u skupina mlađe i dijelom srednje dobi, a zatim se smanjuje. U najstarije skupine, međutim, razlika iznosi čak 31,6 postotnih bodova, što je očito odraz ranijeg umirovljenja žena.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	54,3	43,3	11,0
25 - 29	85,2	77,3	7,9
30 - 34	91,0	79,9	11,1
35 - 39	92,0	82,8	9,2
40 - 44	92,9	86,0	6,9
45 - 49	91,2	86,8	4,4
50 - 54	89,6	85,2	4,4
55 - 59	83,2	74,5	8,7
60 - 64	65,1	33,5	31,6

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.15

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Litvi

Tablica 1.2.16

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Luksemburgu

Tablica 1.2.17

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Mađarskoj

Slijedi tablica s podacima o Malti. Razlika u stopi zaposlenosti relativno je mala unutar najmlađih dobnih skupina, a potom se povećava da bi dosegla čak 38,5 postotnih bodova u osoba starih od 55 do 59 godina.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	68,9	66,0	2,9
25 - 29	91,7	84,2	7,5
30 - 34	93,1	81,9	11,2
35 - 39	96,2	81,3	14,9
40 - 44	94,4	74,0	20,4
45 - 49	93,1	72,7	20,4
50 - 54	92,8	72,3	20,5
55 - 59	87,6	49,1	38,5
60 - 64	43,9	26,8	17,1

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Podaci o stopi zaposlenosti muškaraca i žena u Nizozemskoj pokazuju da je razlika između spolova u vrijednosti tog pokazatelja negativna u najmlađe dobne skupine, veća u skupina srednje dobi, te najveća u najstarije.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	75,4	80,5	-5,1
25 - 29	88,5	85,5	3,0
30 - 34	91,3	82,9	8,4
35 - 39	92,3	79,6	12,7
40 - 44	90,4	80,2	10,2
45 - 49	90,0	84,2	5,8
50 - 54	86,7	80,2	6,5
55 - 59	85,3	73,6	11,7
60 - 64	72,8	52,4	20,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	71,5	62,2	9,3
25 - 29	83,7	78,5	5,2
30 - 34	86,6	77,3	9,3
35 - 39	89,1	79,1	10,0
40 - 44	87,3	82,4	4,9
45 - 49	88,7	84,8	3,9
50 - 54	86,0	81,8	4,2
55 - 59	78,8	73,4	5,4
60 - 64	43,2	19,2	24,0

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.18

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama na Malti

Tablica 1.2.19

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Nizozemskoj

Tablica 1.2.20

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Austriji

U prethodnoj tablici prikazani su podaci o Austriji. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena veća je unutar skupina mlađe i dijela srednje dobi. U osoba starih od 45 do 49 godina iznosi samo 3,9 postotnih bodova, ali u najstarije dobne skupine iznosi čak 24 postotna boda.

Sljedeća tablica sadrži podatke o stopi zaposlenosti muškaraca i žena prema dobi u Poljskoj. Kao i u prethodnom slučaju, razlika između spolova veća je unutar mlađih skupina i dijela skupina srednje dobi, ali je izrazito velika, čak 35,7 postotnih bodova u najstarije skupine.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	56,4	41,7	14,7
25 - 29	88,2	72,9	15,3
30 - 34	92,2	77,1	15,1
35 - 39	92,3	81,1	11,2
40 - 44	91,7	82,8	8,9
45 - 49	90,0	82,7	7,3
50 - 54	83,3	79,5	3,8
55 - 59	76,9	67,2	9,7
60 - 64	58,9	23,2	35,7

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.21

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Poljskoj

Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena u Portugalu relativno je velika unutar najmlađe dobne skupine, potom se smanjuje i postaje negativna u osoba starih od 30 do 34 godine, a zatim raste i postaje ponovno relativno velika unutar starijih skupina.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	44,5	35,7	8,8
25 - 29	76,1	74,9	1,2
30 - 34	82,4	85,6	-3,2
35 - 39	90,5	86,2	4,3
40 - 44	92,1	86,9	5,2
45 - 49	90,9	85,6	5,3
50 - 54	89,2	79,0	10,2
55 - 59	80,6	69,9	10,7
60 - 64	56,3	46,5	9,8

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.22

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Portugalu

U sljedećoj su tablici prikazani podaci o stopi zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Rumunjskoj. Razlika u stopi zaposlenosti između spolova velika je ili veoma velika unutar svih dobnih skupina, najveća u osoba starih od 30 do 34 godine. Rumunjska se, dakle, ističe ne samo po veličini razlike u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena, već i po njezinoj konzistentnosti.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	46,9	29,8	17,1
25 - 29	82,0	60,0	22,0
30 - 34	87,0	62,6	24,4
35 - 39	88,4	69,6	18,8
40 - 44	89,4	70,5	18,9
45 - 49	87,2	70,7	16,5
50 - 54	82,3	66,8	15,5
55 - 59	72,8	53,8	19,0
60 - 64	40,1	16,6	23,5

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

U Sloveniji je razlika u stopi zaposlenosti između spolova velika unutar najmlađih dobnih skupina. Zatim se smanjuje i doseže iznos od 3,4 postotna boda u osoba starih od 40 do 44 godine te se stabilizira na toj razini. Razlika ponovno postaje velika unutar najstarije dobnе skupine.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	50,8	41,9	8,9
25 - 29	86,3	76,1	10,2
30 - 34	89,9	83,1	6,8
35 - 39	92,1	87,8	4,3
40 - 44	91,6	88,2	3,4
45 - 49	92,4	89,1	3,3
50 - 54	89,4	85,5	3,9
55 - 59	76,2	72,9	3,3
60 - 64	36,5	25,1	11,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Što se tiče Slovačke, razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena najveća je unutar najmlađih dobnih skupina. Potom se postupno smanjuje da bi u osoba starih od 50 do 54 godine iznosila samo 1,2 postotna boda.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	46,8	28,7	18,1
25 - 29	84,0	66,2	17,8
30 - 34	87,0	78,6	8,4
35 - 39	88,7	80,0	8,7
40 - 44	87,5	83,8	3,7
45 - 49	87,7	82,7	5,0
50 - 54	84,6	83,4	1,2
55 - 59	79,6	76,4	3,2
60 - 64	48,3	38,6	9,7

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.23

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Rumunjskoj

Tablica 1.2.24

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Sloveniji

Tablica 1.2.25

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Slovačkoj

U Finskoj je razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena velika u osoba starih od 30 do 34 godine i od 35 do 29 godina, ali potom se ne samo smanjuje već postaje negativna. Tako u osoba starih od 45 do 49 godina stopa zaposlenosti žena nadilazi stopu zaposlenosti muškaraca za 2,2 postotna boda.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	60,2	58,5	1,7
25 - 29	77,1	73,3	3,8
30 - 34	83,2	76,5	6,7
35 - 39	86,7	79,1	7,6
40 - 44	87,1	85,0	2,1
45 - 49	84,7	86,9	-2,2
50 - 54	83,5	84,8	-1,3
55 - 59	78,8	80,0	-1,2
60 - 64	56,6	57,3	-0,7

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.26

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Finskoj

Naposljetku, podaci u zadnjoj tablici prikazuju stanje u Švedskoj. Razlika u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena najveća je unutar skupina srednje dobi. Tako, na primjer, spomenuta razlika u osoba starih od 35 do 39 godina iznosi čak 11,5 postotnih bodova.

Dob	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
20 - 24	61,5	58,6	2,9
25 - 29	79,2	74,4	4,8
30 - 34	87,9	79,6	8,3
35 - 39	90,5	79,0	11,5
40 - 44	89,9	84,8	5,1
45 - 49	90,2	86,3	3,9
50 - 54	90,3	85,3	5,0
55 - 59	85,5	83,7	1,8
60 - 64	70,4	65,6	4,8

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.2.27

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena prema dobnim skupinama u Švedskoj

Može se zaključiti da je u velikoj većini zemalja članica Europske unije stopa zaposlenosti muškaraca veća od stope zaposlenosti žena unutar svih dobnih skupina (glavni izuzeci su Finska i baltičke zemlje), ali i da ne postoji jedinstveni obrazac koji bi povezivao dob i opseg razlike u stopi zaposlenosti između spolova.

1.3 Čimbenici koji utječu na stopu zaposlenosti žena mlađe dobi

U sljedećoj su tablici prikazani podaci o stopi zaposlenosti žena u dobi od 20 do 24 godine, od 25 do 29 godina i od 30 do 34 godine u zemljama članicama Europske unije u 2021. godini.

Stopa zaposlenosti žena u dobi od 20 do 24 godine kreće se u rasponu od 23,8 posto u Bugarskoj do 80,5 posto u Nizozemskoj. Što se tiče stope zaposlenosti žena u dobi od 25 do 29 godina, ona je ponovno bila najveća u Nizozemskoj (85,5 posto), a najmanja ovoga puta u Italiji (50,5 posto). Naposljetku, po visini stope zaposlenosti žena u dobi od 30 do 34 godine predvodio je Portugal (85,6 posto), a na dnu ljestvice nalazila se Grčka (56,6 posto). Uočljivo je, dakle, da je raspon najveći unutar najmlađe dobne skupine, dok je manji unutar druge dvije dobne skupine.

Zemlja	Stopa zaposlenosti prema dobi (%)		
	20 - 24	25 - 29	30 - 34
Belgija	37,9	76,3	77,5
Bugarska	23,8	62,6	74,1
Češka	36,7	62,3	60,6
Danska	63,9	73,1	77,6
Njemačka	65,3	77,6	78,6
Estonija	59,9	78,1	73,0
Irska	62,6	76,7	76,7
Grčka	24,3	54,8	56,6
Španjolska	34,3	65,5	71,0
Francuska	52,0	74,5	77,0
Hrvatska	32,3	65,5	74,5
Italija	24,9	50,5	57,2
Cipar	56,1	74,9	80,2
Latvija	48,1	75,2	73,9
Litva	48,6	78,4	83,7
Luksemburg	44,2	81,1	83,0
Mađarska	43,3	77,3	79,9
Malta	66,0	84,2	81,9
Nizozemska	80,5	85,5	82,9
Austrija	62,2	78,5	77,3
Poljska	41,7	72,9	77,1
Portugal	35,7	74,9	85,6
Rumunjska	29,8	60,0	62,6
Slovenija	41,9	76,1	83,1
Slovačka	28,7	66,2	78,6
Finska	58,5	73,3	76,5
Švedska	58,6	74,4	79,6

Tablica 1.3.1

Stopa zaposlenosti
žena mlađe dobi

Izvor: Eurostat.

Razlike između zemalja u stopi zaposlenosti žena mlađe dobi, posebno najmlađe dobi, mogu biti odraz razlika u pohađanju obrazovanja. Stoga je u sljedećoj tablici prikazana stopa participacije stanovništva u obrazovanju ili osposobljavanju. Pokazatelj je izračunan tako da u brojniku uključuje samo osobe koje pohađaju obrazovanje ili osposobljavanje, a da nisu istodobno zaposlene prema definiciji ankete radne snage.

Zemlja	Stopa participacije prema dobi (%)		
	20 - 24	25 - 29	30 - 34
Belgija	52,2	8,4	3,7
Bugarska	55,1	6,9	0,6
Češka	50,2	5,8	1,1
Danska	26,0	15,0	7,9
Njemačka	24,6	6,7	2,5
Estonija	26,5	6,7	6,2
Irska	28,0	7,5	3,8
Grčka	55,6	12,2	1,6
Španjolska	51,3	13,7	6,7
Francuska	32,9	5,7	3,5
Hrvatska	49,1	12,9	1,6
Italija	48,0	15,0	4,8
Cipar	27,3	4,2	1,4
Latvija	35,7	6,0	2,8
Litva	34,8	3,1	2,1
Luksemburg	47,7	8,7	4,8
Mađarska	36,9	5,1	0,9
Malta	25,4	1,5	3,8
Nizozemska	15,8	6,8	4,4
Austrija	27,0	8,3	5,1
Poljska	41,7	2,6	0,8
Portugal	52,0	10,9	3,3
Rumunjska	40,0	3,9	0,9
Slovenija	50,6	11,5	2,5
Slovačka	54,3	6,8	0,7
Finska	31,0	14,7	10,7
Švedska	34,6	16,6	11,4

Tablica 1.3.2

Stopa participacije
ženskog stanovništva
mlađe dobi
u obrazovanju
ili osposobljavanju

Izvor: Eurostat, izračuni autora. Napomena: pokazatelj je izračunan kao 100 minus stopa NEET minus stopa zaposlenosti.

Uočljivo je da je u velikoj većini zemalja participacija u obrazovanju ili osposobljavanju najveća u najmlađe dobne skupine žena, manja u sljedeće dobne skupine te najmanja u zadnje od prikazanih dobnih skupina.

Budući da na zaposlenost žena može utjecati opće stanje na tržištu rada i potražnja za mladim radnicima općenito, u obzir treba uzeti i stopu zaposlenosti muškaraca mlađe dobi. Podaci o stopi zaposlenosti muškaraca u

dobi od 20 do 24 godine, 25 do 29 godina i 30 do 34 godine prikazani su u sljedećoj tablici.

Zemlja	Stopa zaposlenosti prema dobi (%)		
	20 - 24	25 - 29	30 - 34
Belgija	41,1	78,1	86,2
Bugarska	37,6	75,0	84,7
Češka	55,7	91,3	94,5
Danska	68,5	77,6	87,6
Njemačka	68,9	82,6	88,0
Estonija	59,6	86,1	91,1
Irska	63,3	79,9	87,0
Grčka	31,3	63,0	81,4
Španjolska	38,5	67,6	78,2
Francuska	54,8	80,4	84,9
Hrvatska	51,2	78,1	84,6
Italija	37,7	62,9	78,8
Cipar	61,4	77,5	89,0
Latvija	58,1	79,5	86,7
Litva	55,5	85,4	87,5
Luksemburg	46,6	82,5	92,5
Mađarska	54,3	85,2	91,0
Malta	68,9	91,7	93,1
Nizozemska	75,4	88,5	91,3
Austrija	71,5	83,7	86,6
Poljska	56,4	88,2	92,2
Portugal	44,5	76,1	82,4
Rumunjska	46,9	82,0	87,0
Slovenija	50,8	86,3	89,9
Slovačka	46,8	84,0	87,0
Finska	60,2	77,1	83,2
Švedska	61,5	79,2	87,9

Izvor: Eurostat.

Tablica 1.3.3

Stopa zaposlenosti
muškaraca
mlađe dobi

Na stopu zaposlenosti žena mlađe dobi može utjecati i razina njihova obrazovanja. Stoga je u sljedećoj tablici prikazan udio visoko obrazovanih osoba u ukupnom ženskom stanovništvu mlađe dobi.

Spomenuti se udio u ženskom stanovništvu u dobi od 20 do 24 godine kretao u rasponu od 7,3 posto u Finskoj do 38,9 posto u Francuskoj. Niska vrijednost pokazatelja u Finskoj odražava dulje trajanje visokog obrazovanja. Što se tiče ženskog stanovništva u dobi od 25 do 29 godina, udio visoko obrazovanih kretao se u rasponu od 24,1 posto u Rumunjskoj do 63,7 posto u Irskoj. Naposljetku, udio visoko obrazovanih osoba u ženskom stanovništvu starom od 30 do 34 godine bio je najmanji u Rumunjskoj (27,8 posto), a najveći u Litvi (72,7 posto).

Zemlja	Udio visoko obrazovanih prema dobi (%)		
	20 - 24	25 - 29	30 - 34
Belgija	37,3	59,2	56,4
Bugarska	7,9	41,0	38,4
Češka	13,1	41,1	45,0
Danska	9,5	55,2	60,8
Njemačka	12,3	36,7	38,6
Estonija	12,9	55,0	53,7
Irska	34,6	63,7	62,6
Grčka	16,7	53,9	48,6
Španjolska	30,5	56,9	52,1
Francuska	38,9	54,3	53,7
Hrvatska	14,2	47,4	41,3
Italija	14,7	35,6	33,3
Cipar	35,3	63,0	69,1
Latvija	15,9	52,7	57,4
Litva	18,5	60,8	72,7
Luksemburg	31,7	65,8	66,4
Mađarska	12,0	36,3	42,0
Malta	31,9	51,0	45,4
Nizozemska	29,9	62,8	57,4
Austrija	33,8	48,7	45,1
Poljska	12,4	42,8	56,8
Portugal	36,1	62,5	50,8
Rumunjska	9,2	24,1	27,8
Slovenija	16,8	57,9	63,0
Slovačka	17,5	50,3	52,0
Finska	7,3	41,2	52,5
Švedska	16,7	54,5	61,0

Izvor: Eurostat.

Tablica 1.3.4

Udio visoko obrazovanih u ženskom stanovništvu mlađe dobi

Čimbenik koji također može utjecati na stopu zaposlenosti žena mlađe dobi je raspoloživost ustanova za skrb o djeci. Preciznih podataka o tom čimbeniku nema, ali kao približni pokazatelj mogu poslužiti podaci o obuhvatu djece programima predškolskog odgoja u trajanju 30 i više sati tjedno. Prvi se program odnosi na djecu mlađu od tri godine, a drugi na djecu staru od tri godine do dobi obveznog pohađanja škole. Podaci o obuhvatu djece navedenim programima prikazani su u sljedećoj tablici. Podaci se odnose na 2020. godinu jer podaci za 2021. godinu nisu još raspoloživi. Prilikom njihova tumačenja i upotrebe potreban je oprez jer je njihova preciznost i usporedivost dvojbena. Također treba imati u vidu da je podatke za neke zemlje teško tumačiti jer pokazuju veći obuhvat u dobi mlađoj od 3 godine nego u dobi od 3 do godine do školske dobi. Naposljetku, potrebno je imati u vidu da obuhvat djece programima predškolskog odgoja može biti ne samo čimbenik koji povećava zaposlenost žena, nego i posljedica veće zaposlenosti žena.

Zemlja	Obuhvat djece prema dobi (%)	
	Manje od 3 g.	Od 3 g. do školske dobi
Belgija	35,8	83,6
Bugarska	6,1	75,0
Češka	2,5	49,6
Danska	65,6	33,9
Njemačka	10,2	29,8
Estonija	17,7	79,6
Irska	12,2	15,3
Grčka	10,4	41,0
Španjolska	21,6	40,2
Francuska	36,5	66,7
Hrvatska	20,2	47,5
Italija	10,0	40,0
Cipar	17,0	42,2
Latvija	25,6	76,8
Litva	14,7	81,1
Luksemburg	46,7	68,7
Mađarska	9,1	77,9
Malta	11,5	52,6
Nizozemska	9,7	23,8
Austrija	7,7	24,5
Poljska	9,2	39,1
Portugal	51,1	82,9
Rumunjska	0,6	11,0
Slovenija	42,1	90,7
Slovačka	4,8	76,7
Finska	30,1	63,8
Švedska	35,6	68,4

Tablica 1.3.5

Obuhvat djece predškolskim odgojem

Izvor: Eurostat. Napomene: Podaci se odnose na 2020. godinu. Podaci za Italiju su procijenjeni na temelju podataka za Grčku.

Koristeći se navedenim podacima, moguć je pokušaj objašnjenja stope zaposlenosti žena mlađe dobi. Tako se stopa zaposlenosti žena u dobi od 20 do 24 godine (ZŽ20-24) može statistički povezati sa stopom zaposlenosti muškaraca iste dobi (ZM20-24), participacijom u obrazovanju (OBRAZ), udjelom visoko obrazovanih (VIS) te jednim od pokazatelja obuhvata djece ustanovama predškolskog odgoja (PREDŠ0-2 ili PREDŠ3-5). Rezultat regresijske analize je sljedeći (u zagradama su apsolutne t-vrijednosti):

$$Z\check{Z}20-24 = 34,5 + 0,59 ZM20-24 - 0,67 OBRAZ + 0,17 VIS + 0,13 PRED\check{S}0-2$$

(3,9)   (4,5)   (2,4)   (2,8)

$$R^2 = 0,947 \quad N = 27$$

Rezultat pokazuje da svaki od navedenih čimbenika statistički značajno utječe na stopu zaposlenosti žena u dobi od 20 do 24 godine. Stopa zaposlenosti

muškaraca iste dobi, odnosno potražnja za mladim radnicima općenito, povećava stopu zaposlenosti žena, dok ju sudjelovanje u obrazovanju ili osposobljavanju smanjuje. Udio visoko obrazovanih djeluje pozitivno na zaposlenost žena, kao i obuhvat djece mlađe od 3 godine ustanovama predškolskog odgoja. Svi navedeni čimbenici zajedno objašnjavaju gotovo 95 posto razlika između zemalja u stopi zaposlenosti žena starih od 20 do 24 godine.

Što se tiče stopa zaposlenosti žena u dobi od 25 do 29 godina, na njezinu razinu i dalje jako utječe stopa zaposlenosti muškaraca, kao što pokazuje rezultat regresijske analize:

$$\text{ZŽ25-29} = -1,9 + 0,71 \text{ ZM25-29} - 0,23 \text{ OBRAZ} + 0,32 \text{ VIS} + 0,12 \text{ PREDŠ0-2}$$

$$(3,9) \quad (0,6) \quad (2,8) \quad (1,5)$$

$$R^2 = 0,707 \quad N = 27$$

Utjecaj udjela visoko obrazovanih jači je nego u prethodne dobne skupine, što je i razumljivo zato što je u toj dobi visoko obrazovanje uglavnom završeno. Također je razumljivo da je iz istog razloga utjecaj participacije u obrazovanju slabiji odnosno nije statistički značajan. Utjecaj obuhvata djece mlađe od 3 godine ustanovama predškolskog odgoja je pozitivan, ali nije statistički značajan. Navedeni čimbenici u ovom slučaju objašnjavaju samo 70,7 posto razlika u stopi zaposlenosti žena starih od 25 do 29 godina. Preostale razlike možda objašnjavaju specifičnosti odnosa ponude i potražnje za ženskom radnom snagom i/ili specifični obrasci fertiliteta. Stopa fertiliteta u 2020. godini prikazana je u sljedećoj tablici.

Zemlja	Stopa fertiliteta prema dobi (broj živorođene djece po ženi i godini starosti unutar dobne skupine)		
	20 - 24	25 - 29	30 - 34
Belgija	0,0341	0,0982	0,1120
Bugarska	0,0676	0,0898	0,0713
Češka	0,0497	0,1089	0,1104
Danska	0,0253	0,1055	0,1280
Njemačka	0,0325	0,0815	0,1098
Estonija	0,0424	0,0944	0,0988
Irska	0,0275	0,0642	0,1154
Grčka	0,0270	0,0646	0,0964
Španjolska	0,0226	0,0478	0,0807
Francuska	0,0452	0,1115	0,1210
Hrvatska	0,0396	0,0878	0,0993
Italija	0,0224	0,0588	0,0873
Cipar	0,0277	0,0650	0,0947
Latvija	0,0538	0,0924	0,0886
Litva	0,0390	0,0925	0,0988
Luksemburg	0,0233	0,0613	0,1000

Tablica 1.3.6

Stopa fertiliteta žena mlađe dobi

Mađarska	0,0496	0,0843	0,0965
Malta	0,0291	0,0555	0,0772
Nizozemska	0,0221	0,0864	0,1249
Austrija	0,0341	0,0843	0,0985
Poljska	0,0440	0,0958	0,0847
Portugal	0,0306	0,0684	0,0943
Rumunjska	0,0754	0,1094	0,0871
Slovenija	0,0407	0,1095	0,1070
Slovačka	0,0583	0,0949	0,0890
Finska	0,0325	0,0770	0,0950
Švedska	0,0349	0,0991	0,1182

Izvor: Eurostat. Napomene: Podatak je prosječni broj živorođene djece po ženi i godini njezine starosti unutar dobne skupine (podatak ne pokazuje stopu fertiliteta cijele dobne skupine). Podaci se odnose na 2020. godinu.

Uvrštavanjem stope fertiliteta u gornju regresijsku jednadžbu udio objašnjenih razlika između zemalja u stopi zaposlenosti žena u dobi od 25 do 29 godina penje se na gotovo 77 posto, pri čemu je utjecaj stope fertiliteta na stopu zaposlenosti negativan, a utjecaj obuhvata djece mlađe od 3 godine ustanovama predškolskog odgoja postaje statistički značajan. Drugim riječima, razlike u fertilitetu između zemalja značajno pridonose razlikama u stopi zaposlenosti žena navedene dobne skupine, a uzimanje u obzir fertiliteta povećeva važnost obuhvata djece mlađe od 3 godine ustanovama za predškolski odgoj.

Istovrsna statistička analiza pokazuje da na stopu zaposlenosti žena u dobi od 30 do 34 godine ne utječe statistički značajno ni jedan od navedenih čimbenika. Nasuprot tome, postoji veoma čvrsta veza između stope zaposlenosti žena u dobi od 30 do 34 godine i stope zaposlenosti žena u dobi od 25 do 29 godina. Riječ je, naravno, o različitim osobama, ali možda radno iskustvo skupine istih osoba u mlađoj dobi određuje vjerojatnost njihove zaposlenosti u starijoj dobi. Kako bi se provjerila ova mogućnost, trebalo bi istražiti vezu između stope zaposlenosti žena u dobi od 25 do 29 godina u 2016. godini sa stopom zaposlenosti žena u dobi do 30 do 34 godine u 2021. godini. Takvo istraživanje, međutim, ne bi dalo pouzdan odgovor jer zbog promjene metodologije ankete radne snage u 2021. godini podaci više nisu posve usporedivi s podacima iz prethodnog razdoblja. S druge strane, moguće je da neki specifični obrasci ponude i potražnje za ženskom radnom snagom, koje obrasce je teško identificirati, u velikoj mjeri utječu na stopu zaposlenosti obje dobne skupine.

1.4 Obilježja radnog vremena i izostajanja s posla prema spolu

Anketa radne snage uključuje pitanja o trajanju radnog tjedna. U sljedećoj su tablici prikazani podaci o stvarnom trajanju radnog tjedna zaposlenika u dobi od 20 do 64 godine koji rade na puno radno vrijeme u 2021. godini prema spolu.

Uočljivo je da u svim zemljama članicama EU-a stvarni radni tjedan muškaraca traje dulje od stvarnog radnog tjedna žena. Zanimljivo je da je ta razlika najmanja u bivšim socijalističkim zemljama, dok je najveća u Nizozemskoj i Irskoj.

Zemlja	Trajanje radnog tjedna (sati)		
	Muškarci	Žene	Razlika
Belgija	37,4	35,7	1,7
Bugarska	39,8	39,4	0,4
Češka	39,3	38,0	1,3
Danska	38,7	36,9	1,8
Njemačka	39,5	38,0	1,5
Estonija	39,3	38,5	0,8
Irska	39,6	36,8	2,8
Grčka	40,3	38,3	2,0
Španjolska	38,5	36,9	1,6
Francuska	37,9	36,6	1,3
Hrvatska	39,1	38,3	0,8
Italija	38,8	36,1	2,7
Cipar	40,1	38,6	1,5
Latvija	39,6	39,2	0,4
Litva	39,8	39,2	0,6
Luksemburg	39,2	37,1	2,1
Mađarska	39,1	38,5	0,6
Malta	38,5	37,7	0,8
Nizozemska	38,2	35,0	3,2
Austrija	38,0	36,6	1,4
Poljska	40,3	39,1	1,2
Portugal	39,5	37,7	1,8
Rumunjska	40,5	39,8	0,7
Slovenija	40,0	39,3	0,7
Slovačka	38,4	37,4	1,0
Finska	37,8	36,0	1,8
Švedska	38,3	37,3	1,0

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.4.1

Stvarno trajanje radnog tjedna muškaraca i žena u 2021. godini

Sljedeća tablica prikazuje opseg izostajanja s posla muškaraca i žena u dobi do 20 do 64 godine u prvom kvartalu 2022. godine. Opseg izostajanja s posla žena u gotovo svim je zemljama veći od opseg izostajanja s posla muškaraca. Jedini izuzetak je Malta. Najveća razlika između spolova u opsegu izostajanja s posla zabilježena je u Slovačkoj i Češkoj. Tako je u Češkoj tijekom spomenutog razdoblja s posla izostalo 5,1 posto muškaraca i 15,1 posto žena. Razlika, dakle, iznosi čak 10 postotnih bodova. U Slovačkoj je ta razlika bila još veća. U toj zemlji s posla je izostalo 4,8 posto muškaraca i 15,1 posto žena, što znači da je razlika iznosila 10,3 postotna boda. Razlikama u opsegu izostajanja s posla vjerojatno pridonose razlike između zemalja u regulaciji bolovanja i roditeljskog dopusta radnika.

Zemlja	Izostali s posla (% zaposlenih)		
	Muškarci	Žene	Razlika (p. b.)
Belgija	5,2	9,5	4,3
Bugarska	0,9	3,2	2,3
Češka	5,1	15,1	10,0
Danska	6,4	10,5	4,1
Njemačka	5,2	9,6	4,4
Estonija	6,7	12,6	5,9
Irska	5,1	9,6	4,5
Grčka	2,7	6,3	3,6
Španjolska	8,1	10,0	1,9
Francuska	8,1	12,7	4,6
Hrvatska	7,4	10,9	3,5
Italija	3,8	6,6	2,8
Cipar	8,4	11,2	2,8
Latvija	5,2	9,4	4,2
Litva	3,9	7,6	3,7
Luksemburg	3,9	7,7	3,8
Mađarska	2,5	9,3	6,8
Malta	2,1	1,7	-0,4
Nizozemska	8,0	10,3	2,3
Austrija	9,5	14,6	5,1
Poljska	3,1	7,5	4,4
Portugal	6,4	9,2	2,8
Rumunjska	0,6	2,7	2,1
Slovenija	5,3	9,9	4,6
Slovačka	4,8	15,1	10,3
Finska	9,9	14,3	4,4
Švedska	9,2	13,5	4,3

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.4.2

Opseg izostajanja s posla muškaraca i žena u prvom kvartalu 2022. g.

Može se zaključiti da je zemljama Europske unije stvarni tjedni broj sati rada veći u muškaraca nego u žena te da žene u većoj mjeri izostaju s posla nego muškarci, ali i da između zemalja postoje velike razlike u tom pogledu.

1.4 Stopa zaposlenosti skupine srednje dobi prema razini obrazovanja i spolu

Na razinu zaposlenosti može utjecati, osim dobi, i razina obrazovanja, kao što je pokazano u odjeljku 1.3. Stoga je potrebno istražiti razlike u stopi zaposlenosti između muškaraca i žena ne samo iste dobi, već i iste razine obrazovanja. Odabrane su skupine u dobi od 40 do 44 godine i od 45 do 49 godina koje su završile srednju školu ili visoko obrazovanje.

U sljedećoj je tablici prikazana stopa zaposlenosti muškaraca i žena u dobi od 40 do 44 godine sa završenom srednjom školom u državama članicama

Europske unije te razlika u stopi zaposlenosti izražena u postotnim bodovima
Podaci se odnose na 2021. godinu.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
Belgija	86,1	76,2	9,9
Bugarska	88,6	80,1	8,5
Češka	95,2	87,0	8,2
Danska	93,2	83,5	9,7
Njemačka	90,6	85,5	5,1
Estonija	84,5	79,9	4,6
Irska	88,5	64,6	23,9
Grčka	84,5	55,5	29,0
Španjolska	86,1	69,8	16,3
Francuska	87,6	77,1	10,5
Hrvatska	90,1	81,1	9,0
Italija	87,7	65,3	22,4
Cipar	88,5	75,9	12,6
Latvija	82,5	72,8	9,7
Litva	85,2	81,3	3,9
Luksemburg	87,4	80,6	6,8
Mađarska	93,4	85,5	7,9
Malta	95,3	81,3	14,0
Nizozemska	92,2	80,2	12,0
Austrija	87,3	84,3	3,0
Poljska	91,6	76,0	15,6
Portugal	95,1	85,6	9,5
Rumunjska	92,3	73,1	19,2
Slovenija	90,3	85,3	5,0
Slovačka	88,8	84,2	4,6
Finska	85,6	79,9	5,7
Švedska	91,5	82,2	9,3

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.4.1

Stopa zaposlenosti
muškaraca i žena
u dobi 40-44 g.
sa srednjom školom
u 2021. godini

Najveća razlika između spolova u stopi zaposlenosti osoba sa završenom srednjom školom starih od 40 do 44 godine, izražena u postotnim bodovima, zabilježena je u Grčkoj, Irskoj i Italiji, a najmanja u Austriji i Litvi. Velika razlika u Grčkoj vrlo je vjerojatno posljedica nedostatne ukupne potražnje za radom, dok je velika razlika u Irskoj gotovo sigurno odraz kulturnih ili institucionalnih čimbenika budući da u toj zemlji postoji veoma velika potražnja za radom, o čemu svjedoči značajan broj imigranata iz drugih članica Europske unije ili iz zemalja izvan Europske unije.

Što se tiče osoba iste dobi koje su završile visoko obrazovanje, razlika između spolova u stopi zaposlenosti bila je najveća na Malti te u Irskoj, a najmanja u Litvi i Hrvatskoj. Štoviše, u Hrvatskoj je stopa zaposlenosti žena u dobi od 40 do 44 godine za završenim visokim obrazovanjem bila veća od stope

zaposlenosti muškaraca iste dobi i razine obrazovanja. Navedenoj činjenici ne treba pridavati preveliku težinu jer ona može biti odraz specifičnosti uzorka, ali ju ne treba niti zanemarivati. U svakom slučaju navedeni podatak isključuje mogućnost da je stopa zaposlenosti visoko obrazovanih muškaraca spomenute dobi veća od stope zaposlenosti žena iste razine obrazovanja i dobi.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
Belgija	94,1	90,2	3,9
Bugarska	96,0	92,3	3,7
Češka	97,4	90,5	6,9
Danska	96,3	89,7	6,6
Njemačka	94,7	88,5	6,2
Estonija	94,8	88,6	6,2
Irska	94,3	83,8	10,5
Grčka	87,7	81,2	6,5
Španjolska	90,9	84,2	6,7
Francuska	93,6	89,7	3,9
Hrvatska	93,4	96,7	-3,3
Italija	94,1	84,4	9,7
Cipar	94,7	86,1	8,6
Latvija	92,3	87,1	5,2
Litva	94,0	93,1	0,9
Luksemburg	93,5	87,5	6,0
Mađarska	98,1	94,4	3,7
Malta	95,2	81,1	14,1
Nizozemska	95,4	86,5	8,9
Austrija	92,8	88,2	4,6
Poljska	97,2	92,4	4,8
Portugal	95,4	92,5	2,9
Rumunjska	97,5	94,8	2,7
Slovenija	96,2	92,9	3,3
Slovačka	97,3	94,4	2,9
Finska	94,8	92,0	2,8
Švedska	93,6	91,2	2,4

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 1.4.2

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena u dobi 40-44 g. s visokim obrazovanjem u 2021. godini

Sljedeće dvije tablice sadrže podatke koji se odnose na skupinu u dobi od 45 do 49 godina. Najveća razlika između spolova u stopi zaposlenosti osoba sa završenom srednjom školom zabilježena je u Grčkoj, na Cipru i u Italiji, a najmanja u Finskoj i Litvi. U ovom je slučaju Litva zemlja u kojoj je stopa zaposlenosti žena bila veća od stope zaposlenosti muškaraca. Ta činjenica ima veliko značenje s obzirom da u drugim zemljama postoje izrazito velike razlike između spolova u stopi zaposlenosti.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
Belgija	86,7	77,1	9,6
Bugarska	89,8	84,0	5,8
Češka	95,0	91,4	3,6
Danska	90,1	82,4	7,7
Njemačka	90,8	86,9	3,9
Estonija	85,8	82,5	3,3
Irska	84,9	66,7	18,2
Grčka	84,3	59,2	25,1
Španjolska	85,6	69,7	15,9
Francuska	87,8	80,2	7,6
Hrvatska	83,7	77,2	6,5
Italija	89,2	68,3	20,9
Cipar	92,0	68,7	23,3
Latvija	80,6	72,6	8,0
Litva	78,3	79,8	-1,5
Luksemburg	89,2	77,7	11,5
Mađarska	93,0	88,5	4,5
Malta	98,4	80,6	17,8
Nizozemska	91,7	86,2	5,5
Austrija	88,9	84,8	4,1
Poljska	89,5	78,1	11,4
Portugal	93,4	85,8	7,6
Rumunjska	90,0	73,2	16,8
Slovenija	92,8	86,6	6,2
Slovačka	90,2	82,4	7,8
Finska	84,5	83,3	1,2
Švedska	91,5	88,0	3,5

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Što se tiče stope zaposlenosti muškaraca i žena u dobi od 45 do 49 godina sa završenim visokim obrazovanjem, daleko najveća razlika između spolova zabilježena je u Luksemburgu, od čak 13,6 postotnih bodova, dok je u Sloveniji i Litvi te posebno u Slovačkoj i Estoniji stopa zaposlenosti žena bila veća od stope zaposlenosti muškaraca. Zanimljivo je da su spomenute četiri zemlje bivše socijalističke države te da je ta povijesna okolnost vjerojatno ostavila kulturološke posljedice u pogledu participacije žena u radnoj snazi.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)		
	Muškarci (%)	Žene (%)	Razlika (p. b.)
Belgija	95,2	88,8	6,4
Bugarska	95,0	93,1	1,9
Češka	97,9	96,7	1,2
Danska	95,2	91,9	3,3

Tablica 1.4.3

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena u dobi 45-49 g. sa srednjom školom u 2021. godini

Tablica 1.4.4

Stopa zaposlenosti muškaraca i žena u dobi 45-49 g. s visokim obrazovanjem u 2021. godini

Njemačka	95,2	90,8	4,4
Estonija	91,6	93,1	-1,5
Irska	93,1	84,4	8,7
Grčka	91,5	83,0	8,5
Španjolska	91,4	81,8	9,6
Francuska	93,7	89,8	3,9
Hrvatska	94,3	91,7	2,6
Italija	94,9	86,6	8,3
Cipar	91,3	83,1	8,2
Latvija	93,4	90,4	3,0
Litva	91,8	92,6	-0,8
Luksemburg	96,2	82,6	13,6
Mađarska	97,6	94,4	3,2
Malta	91,8	84,3	7,5
Nizozemska	94,5	91,2	3,3
Austrija	95,1	92,4	2,7
Poljska	95,7	94,4	1,3
Portugal	98,5	93,9	4,6
Rumunjska	96,7	95,2	1,5
Slovenija	95,0	95,6	-0,6
Slovačka	93,5	95,0	-1,5
Finska	92,7	91,4	1,3
Švedska	93,9	92,4	1,5

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Činjenica da je razlika između spolova u stopi zaposlenosti osoba srednje dobi u mnogim europskim zemljama znatno manja na razini visokog obrazovanja nego na razini srednjeg obrazovanja te da je u nekim zemljama na razini visokog obrazovanja stopa zaposlenosti žena srednje dobi veća nego stopa zaposlenosti muškaraca iste dobi dovodi u pitanje pretpostavku o diskriminaciji prema spolu prilikom zapošljavanja.

Nasuprot takvoj pretpostavci, izgleda kako glavnu ulogu u određivanju stope zaposlenosti žena srednje dobi igra razlika u razini obrazovanja kao čimbenik koji utječe na potencijalnu produktivnost rada, zatim kulturni i institucionalni čimbenici koji utječu na participaciju žena u radnoj snazi, te ukupna potražnja za radom.

2 Razina plaća industrijskih radnika u članicama Europske unije i njezine odrednice

2.1 Razina plaća u prerađivačkoj industriji

Budući da se cijene proizvoda prerađivačke industrije određuju na zajedničkom tržištu Europske unije, moguće je uspoređivati nominalne bruto troškove rada između zemalja članica Europske unije. Riječ je, dakle, o bruto plaćama iz perspektive proizvodnje (engl. production wages). Stoga su u sljedećoj tablici prikazani podaci o nominalnoj bruto plaći po satu rada u prerađivačkoj industriji od 2019. do 2021. godine.

Zemlja	Bruto plaća (troškovi rada) po satu (eur)		
	2019.	2020.	2021.
Belgija	43,5	44,2	44,8
Bugarska	5,2	5,4	5,8
Češka	13,7	13,9	14,9
Danska	46,7	46,8	48,5
Njemačka	41,1	41,7	41,9
Estonija	12,5	12,9	13,5
Irska	33,3	32,8	34,5
Grčka	16,1	16,4	16,3
Španjolska	23,4	24,2	24,0
Francuska	38,6	39,7	39,8
Hrvatska	10,1	9,9	10,3
Italija	28,5	29,3	28,6
Cipar	12,9	12,7	13,7
Latvija	9,5	10,1	10,3
Litva	9,3	9,8	11,0
Luksemburg	34,5	34,7	34,8
Mađarska	10,6	10,5	10,9
Malta	13,8	14,0	14,4
Nizozemska	38,5	39,3	-
Austrija	38,4	39,5	39,9
Poljska	9,7	9,9	10,4
Portugal	11,5	12,4	12,8
Rumunjska	6,6	7,0	7,3
Slovenija	18,8	19,1	20,3
Slovačka	12,8	13,5	14,3
Finska	37,5	37,2	38,8
Švedska	40,8	40,9	43,5

Izvor: Eurostat.

Tablica 2.1

Bruto plaća
po satu
u prerađivačkoj
industriji

Bruto plaća po satu rada u prerađivačkoj industriji u 2021. godini kretala se u rasponu od 5,8 eura u Bugarskoj i 7,3 eura u Rumunjskoj do 44,8 eura u Belgiji i 48,5 eura u Danskoj. Drugim riječima, bruto plaća industrijskog radnika u

Danskoj bila je 8,4 puta veća od plaće industrijskog radnika u Bugarskoj. Očito je, dakle, da između članica Europske unije postoje vrlo velike razlike u plaćama. Daljnje odnosno detaljnije usporedbe plaća, međutim, nije uputno praviti zbog poremećaja u gospodarstvu i na tržištu rada do kojeg je došlo u 2020. godini uslijed pojave pandemije i djelovanja epidemioloških mjera, a taj se poremećaj nastavio, doduše u nešto manjoj mjeri, i u 2021. godini.

2.2 Odrednice razine plaća u prerađivačkoj industriji

Budući da je, kao što je prethodno spomenuto, u 2020. i 2021. godini djelovao poremećaj izazvan pandemijom, istraživanje odrednica razlika u plaćama potrebno je provesti na podacima za 2019. godinu. Kao čimbenike koji mogu utjecati na produktivnost rada, a time i na razinu plaća u prerađivačkoj industriji, treba svakako uzeti u obzir udio stručnjaka i udio tehničara u ukupnom broju zaposlenih. S druge strane, u obzir treba uzeti i opseg investicija u strojeve i opremu tijekom duljeg razdoblja koji je vjerojatno proporcionalan količini akumuliranoga fizičkog kapitala. Stoga je u sljedeću tablicu uvršten, zajedno s udjelom stručnjaka i tehničara, iznos ulaganja u strojeve i opremu u razdoblju od 1996. do 2019. godine podijeljen brojem radnika u 2019. godini.

Zemlja	Čimbenici koji određuju produktivnost i plaće		
	Udio stručnjaka (%)	Udio tehničara (%)	Ulaganja u strojeve i opremu (eura po radniku)
Belgija	12,2	14,4	305.146
Bugarska	5,3	7,6	34.210
Češka	6,0	15,9	96.387
Danska	15,2	24,5	194.753
Njemačka	12,9	16,9	153.124
Estonija	8,3	11,7	58.028
Irska	15,8	11,0	177.046
Grčka	7,6	6,6	126.054
Španjolska	8,6	13,9	130.727
Francuska	11,0	24,6	160.576
Hrvatska	7,6	12,3	60.156
Italija	5,3	21,0	229.431
Cipar	7,3	10,2	70.255
Latvija	5,9	9,4	71.290
Litva	9,3	8,1	35.524
Luksemburg	22,9	13,8	195.381
Mađarska	7,8	9,5	84.119
Malta	11,0	14,5	107.324
Nizozemska	16,7	14,8	195.161
Austrija	9,7	19,4	188.450
Poljska	8,7	13,4	56.367

Tablica 2.2

Čimbenici koji određuju plaće u prerađivačkoj industriji

Portugal	6,3	11,8	68.876
Rumunjska	9,2	4,5	42.258
Slovenija	10,9	11,7	103.506
Slovačka	3,6	14,5	105.936
Finska	23,8	15,5	184.475
Švedska	12,1	24,8	262.498

Izvor: Eurostat, izračuni autora. Napomene: Podatak o investicijama je zbroj ulaganja u razdoblju od 1996. do 2019. godine, u stalnim cijenama iz 2015. godine, podijeljen brojem radnika u 2019. godini. Podaci o udjelu stručnjaka i tehničara uzeti su iz ankete radne snage, a podaci o broju radnika u 2019. godini iz nacionalnih računa.

Najveći udio stručnjaka u ukupnom broju zaposlenih u prerađivačkoj industriji imali su Finska i Luksemburg, a najveći udio tehničara imale su Švedska, Francuska i Danska. Po relativnom opsegu investicija u strojeve i opremu u razdoblju od 1996. do 2019. godine predvodile su Belgija, Švedska i Italija.

Regresijska analiza, dakle, treba pokazati postoji li veza između razine plaća (PLAĆA) s jedne strane te udjela stručnjaka (STRUČ), udjela tehničara (TEHN) i opsega investicija (INVEST) s druge strane. Prije toga, potrebno je iz analize isključiti Maltu, Cipar i Luksemburg ne samo zbog malog broja stanovnika, već i zbog utjecaja drugih djelatnosti na plaće industrijskih radnika. Rezultat regresijske analize podataka za 24 zemlje je sljedeći (apsolutne t-vrijednosti su u zagradama):

$$\begin{aligned} \ln \text{ PLAĆA} = & - 4,4 (3,8) \\ & + 0,037 (4,3) \text{ STRUČ} \\ & + 0,027 (3,3) \text{ TEHN} \\ & + 0,573 (5,6) \ln \text{ INVEST} \\ & - 0,21 (1,9) \text{ SOCIJAL} \end{aligned}$$

$$R^2 = 0,957 \quad N = 24$$

Rezultat pokazuje da udio stručnjaka u ukupnom broju zaposlenih veći za jedan postotni bod povećava plaće za 3,7 posto, dok udio tehničara veći također za jedan postotni bod, uz nepromijenjeni udio stručnjaka, povećava plaće za 2,7 posto. Što se tiče investicija, odnos logaritmiranih vrijednosti pokazuje da su investicije veće za 10 posto, uz nepromijenjeni udio stručnjaka i tehničara, povezane s razinom plaća većom za 5,7 posto. Budući da dio današnjih razlika u plaćama može odražavati povijesni hendikep zemalja koje su bile socijalističke, taj čimbenik, u obliku binarne varijable (SOCIJAL), također treba uzeti u obzir. Rezultat pokazuje da povijesno nasljeđe socijalizma smanjuje današnje plaće za 21 posto. Svi navedeni čimbenici uzeti zajedno objašnjavaju gotovo 96 posto razlika u razini plaća između analiziranih članica Europske unije.

Stoga se može zaključiti da stručnost radnika i količina proizvodnoga fizičkog kapitala po radniku u vrlo velikoj mjeri objašnjavaju razlike u plaćama industrijskih radnika između zemalja članica Europske unije.